

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۳/۲۴

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

د جورج فوستر یون لیک: له بنگاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۳۸)

د ډسمبر په دریمې نېټې څلور نیم فرسنگه لیرې (رويي Ruee) ته ورسېدو؛ دا له گڼه گونې او شور او رور ډک کلی دی؛ د ځمکې مخ واورو پوښلی وو؛ ډېره موده سوې وه چې واوره مې نه وه لیدلې. د ډسمبر په څلورمه موډمه نیوله ځکه ما باید خپلې کڅوړې پلټلې وای چې د هوا د بدلون له کبله یې تاوان لیدلی وو. زه له دریو تنو فارسیانو سره د بادې ژرندې په کوزې برخې کې وم او هڅه مو کوله چې ځانونه تاوده وساتو؛ زمور هڅې بې گټې وې؛ خو داسې ښکاري چې زما دوستانو له دې خبرې کومه اندېښنه نه درلودله. دا درې تنه فارسیان آس سپاره ول؛ دوی کوم بل څوک د مرستې لپاره نه درلودل له دې کبله مجبور ول چې د خپلو آسونو پالنه وکړي او په خپله په خوراک توکو، سون توکو او آذوقې پسې وگرځي؛ دوی دا کار په لېوالتیا سره کاوه او هیڅکله د واورو له توفان او له شمالي باد څخه یې وپره نه درلوده او نه شاته کېدل؛ زه گومان کوم چې دا باد د تارتار د غرونو پر څوکو غرمېده. زما وجود د کلونو لپاره د هند له اقلیم سره بلد سوی وو او له دې کبله مې ځان سست سوی وو او همدا شان وروستی ناروغی ضعیف کړی وم نو ځکه مې له هر ډول باد سره حساسیت موندلی وو. زه شرمېدم چې څنگه د برتانیې د شمال یو څوک ځان د آسیایي هوا له ځواک څخه ساتي. زما د لارې هملاړې ملگري هغه آس سپاره سرتېري ول چې د تیمور شاه د پوځ په چوپړ کې ول. دوی له خپلې لږې تنخواه څخه نور نامیده سوي ول له همدې کبله دوی بېرته راستانه او په نیشاپور کې خپلو کورونو ته روان ول.

په پینځمې نېټې پینځه نیم فرسنگه لیرې (سه ده Say Day) ته ورسېدو چې یو کوچنی او ټینگ استحکامي کلی وو او ورڅېرمه ځمکو یې د یوې درې په اوږدو کې غځون موندلی وو او داسې ښکارېدل چې ښه کرهڼه په کې سوې وه.

په شپږمه نېټه پینځه فرسنگه لیرې (آشکره/ آشکاره Ashkara) ته چې یو کوچنی استحکامي کلی وو ورسېدو. کله چې هلته ورسېدو زښته ډېره واوره وورېدله او هوا داسې توفاني سوه چې قافلي نور نه سواي کولی پرمخ لاړه سي. زمور ډله د سرپناه د موندلو لپاره کلا ته ننوتله او له ډېرو زاریو وروسته یې مور ته په یوې تیاري او کوچنی کوتي کې ځای راكړ چې په سختی یې مور له پیل سوي توفان څخه ساتلو. د کلا استوگن وگري چې زمور له ستونزې خبر ول نو

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولی

پريمانه سون توکي يې مور ته راوړل او دا زموږ د ژوندي پاتې کيدلو لپاره د ډوډۍ په شان ضرور ول. کله چې هوا لږه سمه سوه مور د آذوقې موادو له شديد کمښت سره مخامخ سوو چې په (آشکره/ آشکاره) کې هيڅ شی نه موندل کېدل.

دې ستونزې زموږ د ډلې تر ټولو قوي کسان هم وسواسي کړل او د هوا د ثابت سربښت له کبله دا تشويش لا ډېر سو. خو که څه هم مور په يوې تياري کوټې کې راگير پاتې وو او د واورو د کواړيو پر وړاندې يې مور ته يو ضعيف تحفظ راپه برخه کاوه بيا هم زموږ زړونه ورته خوشحاله ول او مور ښه روحيه درلوده چې دغسې يوې فضا او ورسره پريمانه سون توکو مور ته د رضاييت خوښي راکوله.

زموږ د ډلې يو تن چې له معمولو زده کړو يې زده کړې ډېرې وې او له شاعرانه ادبياتو سره يې مينه درلوده د جامي د يوسف او دليخا [1] د داستان په ويلو يې مور بوخت وساتلو چې د يوې ژمنې ورځې د سختې لپاره د هوساينې يوه پلمه وه.

په دغو شپو ورځو کې د (اشکره/ آشکاره) خلک د علي ددوهم زوی حسين د مرگ په ياد چې کربلا ته نږدې ووژل سو بوخت دي. د هغه په ياد يې يوه ودانۍ جوړه کړې او گڼ شمير شيعه گان د محرم د مياشتې په لومړيو لسو ورځو کې د دعا لپاره دغه ځای ته راځي. مشر ورور حسين د يو شمير ښځينه وطنو له کبله مسموم سو. ددې پېښې عزا په بل کال کې په بل وخت کې تر سره کېږي.

څوک چې په کربلا کې د حسين د قبر زيارت ته ځي هغه ته کربلايي وايي چې له حاجي وروسته يو لقب دئ او هغوی چې د مشهد زيارت ته ځي هغه ته مشهدي وايي. د کربلا زائران د تورکانو له سپکو سپورو او ظلمونو څخه شکايت کوي. داسې ښکاري چې که شيعه گان هرڅومره خور او کړاو ويني په هماغه اندازه ددوی د مذهبي ژمنې احساس شديد او پياوړی کېږي، او دا احساس د خطر او چلنج د اندازې په بنسټ سنجول کېږي. زه د گنگ له رود څخه د يوه شيعه د سفر شاهد وم چې د حسين د مقبرې د زيارت او درنښت لپاره روان وو او تورکانو ورباندې ډېرې ملنډې ووهلې او تاوتریخوالی يې ورسره وکړ خو دغه سړی له سفر څخه لاس پر سر نه سو. په اشکره/ آشکاره کې زموږ د حضور پر مهال د محرم مراسم تر سره کېدل او ددې لپاره چې افغانان د محرم په مراسمو پورې ونه خاندي فارسيانو د کلا دروازه وتړله او د حسين د ستاينې په غمجنو غرونو يې دغه ورځ د خپلو سينو په وهلو ولمانځله.

په هندوستان کې د علي د پيروانو شمير لږ دئ او حسين يوازې په نوم پېژندل کېږي، د حسين وير معمولاً د شديد غم په ښودلو سره احساسات راپاروي او ځيني وختونه داسې پېښېږي چې نقاب لرونکي حسيني ويرجن د مستی او د خپلو شديدو احساساتو تر اغيزو لاندې په بي پروا کړو وړو لاس پورې کوي. واقعيت دا دئ چې د هند ټول بومي وگړي که هندو دئ که مسلمان په نه باور کېدونکي توگه عمومي لمانځنو او عمومي ټولنو ته په ځانگړې توگه هغه چې له زرق و برق ډکې وي جذب کېږي. سره له دې چې د حسين د مرگ لپاره هر ډول تظاهر د سنيانو له عقايدو سره په ټکر کې ده بيا هم د هند وگړي نه سي کولی د خپلې خوښې او لېوالتيا د اقتناع کولو لپاره له داسې له زرق و برق ډکو نندارو څخه ډډه وکړي. گڼ شمېر هندوان د خپلو مسلمانو واکمنو له دغو دودونو او ليوالتيا وو سره په سمون کې د محرم د

¹ - د مصر سالاره، اعرابو د دليخا نوم د پوتې فر Potipher مېرمنې ته ورکړی دئ. - ليکوال

د پاڼو شمېره: له 2 تر 4

ویرجنو ډلو په پیاوړي کولو کې ستره ونډه لري. ما اورېدلي دي چې د کورومانډل Coromandel په سمندري غاړه کې عیسوي مبلغ بناغلی شوارتز Mr. Schwartz د یو متدین عیسوي دیني لارښود په توګه انجیل تدریس کوي او په ټولنه کې د یوه ښه سړي په توګه پېژندل کېږي. شاغلی شوارتز دا شکایت لري چې د عیسویت دین ته ډېرې اوبنتي هندیان دده په کلیسا کې د زرق و برق او د فعالیت د کمښت له کبله نور نا امیده سوي او په چټکۍ سره د کاتولیک مذهب ته مخه کوي ځکه هلته رنګارنګ نندارې، دودونه او اور- لوبې دي. زه به څه د سني او شيعه او پروتستانت او رومي کاتولیک په اړه دومره وغږېږم، هغوی به پر خپل ځای پریږدم او را به سم خپلو خبرو ته. که تاسو په فارس کې په اوبن سفر کوئ نو هېڅکله په اوبن والا او اوبنباڼه ډاډه مه کوئ. علي ما ته په جدیت وویل چې تکل یې کړی چې په بله ورځ نیشاپور ته لاړ سي خو زما لپاره به داسې ترتیب جوړ کړي چې زه به د خره په وسیلې ترشیش ته لاړ سم. دا خبرې نورې بې ګټې وې چې ورته ووايم تا خو راسره ژمنه کړې وه او یا مي تر ټاکلي ځای پورې د رسېدو لپاره تا ته مخکې له مخکې پیسې درکړې وې، که زما د هملارو ملګرو له منځه یوه تن زما په ملاتړ د علي روحیه نه وه ماته کړې نو علي به زما په زاریو پورې خندلي.

په لسمې نېټې زموږ قافله د توفان له آرام کېدلو وروسته او له لمر خاتو مخکې وخوځېده او ماسپینین مهال هوند آباد Hoondeabad ته ورسېده؛ دا یو کوچنی کلی وو چې شپږنیم فرسنگه لیرې په یوې حاصلخیزې دښتې کې چې ګڼ شمیر ویالې یې خړوبوي واقع وو. علي په تریو تندي د اوبن یوه خوا راته راګرځه او بلې ډډې ته یې د وریجو یوه کڅوړه کېښودله او د ترشیش بازار ته یې ولیرلو؛ زما هملارو ملګرو چې له ما سره یې په مهربانۍ چلند کاوه له همدې تم ځای څخه خپله د سفر مخه د نیشاپور لور ته تاو کړه او وخوځېدل؛ نیشاپور د هوند آباد د شمال لویديځ په اویا مايلي کې موقعیت لری.

د خراسان ولسوالي چې له افغان امپراتورۍ سره ضمیمه سوې داسې ښکاري چې په بشپړ ډول د فارسیانو له پلوه اداره کېږي، سره له دې چې دوی مغلوبه دي خو له هر ډول مدني، مذهبي حقوقو برخمن دي چې کیدلی سوای د هغوی د بومي پادشاهانو له لوري ورکړل سوي وای. [2] نن مور د سرتېرو له یوې ډلې سره مخامخ سوو چې د تیمورشاه د لښکر ول او د مشهد له محاصرې راستانه سوي ول. دا ښار چې ددې سیمې یوه کوچنی برخه جوړوي د نادرشاه د لمسي شاهرخ په واک کې ده او د هغه له لوري اداره کېږي او زه په دې باور يم چې دی د نادر د کورنۍ له یوازینۍ موجوده څانګې څخه دی. [3]

شاهرخ د میرزا قلي زوی دی، میرزا قلي د نادر (افشار - ژ) زوی وو؛ شاهرخ د نادر لمسی کېږي، د میرزا قلي مېرمن د سلطان حسین صفوي لور وو؛ دا هماغه سلطان حسین دی چې د فارس سلطنت یې د محمود افغان په لاس رنګ سو. د نادر له مېرمنې وروسته امپراتوري یې دده د وراره علي، لاس ته ولوېدله؛ علي له شاهرخ پرته د نادر ټول

² - THE division of Khorasan, which has been annexed to the Afghan empire, seems to be wholly entrusted to the management of Persians, who though a conquered people, live in the enjoyment of every right, civil or religious, which could have been granted to them under their own princes. {Volume II page 149, Combined 2 volumes PDF format page, 495}

³ - We met a party this day, returning from the army which Timur Shah had sent to besiege Muschid. This city, on which depends a small tract of territory, is governed by Shah Rock, a grandson of Nadir Shah, and I believe, the only branch of that prince's family now in existence. {Volume II page 149, Combined 2 volumes PDF format page, 495}

لمسيان له منځه يوړل؛ نادر په پام کې درلودل چې که فارسيان دده د حکومت پر وړاندې کوم د پام وړ مقاومت وکړي نو شاهرخ به اسماً پر تخت کښېښوي. کله چې علي د سلطنت پر تخت کښېناست لږ موده وروسته د خپل ورور له مخالفت سره مخامخ سو؛ ورور يې پياوړی ځواک راټول کړی وو؛ په نښته کې علي له ماتې وروسته يرغمل ونيول سو. سره له دې چې ابراهيم د لښکر د پام وړ برخه په لاس کې لرله او د سويلي ولايتونو کنترول او اداره يې په لاس کې وه خو د ټول فارس د سوبې پر ستونزو باندې ښه پوهېده په ځانگړې توگه دا چې شاهرخ په خراسان کې محبوبيت او رسوخ درلود او مشهد يې په واک کې وو او د نادر د پانگې ډيره برخه په مشهد کې وه.

هغه د خپل يوازيني سيال، شاهرخ د نيولو د چانس د ډېرولو لپاره چې د نادر مستقيم لمسی او د صوفي (صوفي - ژ) له کورنۍ څخه وو اعلان وکړ چې شاهرخ د تاج او تخت قانوني وارث دی. همدا شان هغه شاهرخ ته بلنه ورکړه چې اصفهان ته ورسې او د خپلو نيکونو تاج دې پر سر کړي. د شاهرخ پيروانو چې دداسې د پوښتنې وړ او پياوړي مسؤليت منلو ته چندانې لېوالتيا نه درلودله د ابراهيم له وړاندیز سوې ادعا څخه په گټې اخيستنې ځوان شهزادگۍ يې په مشهد کې د پادشاه په توگه نصب کړ. ابراهيم چې اصفهان ته د شاهرخ د پښې په راکارلو کې گنگس او ناکامه سوې وو نو ځان يې پادشاه اعلان کړ او د خراسان د امير فتح کولو ته يې دوام ورکړ. خو ابراهيم خپلې مالي سرچينې په ناپامۍ ولگولې، او د نادرستو او نا صحيحو افسرانو په ټاکلو يې خپل سرتيري خوابدي کړل نو له همدې امله ددوی له خيانت سره مخامخ سو. ابراهيم له خپل ورور علي سره چې دغه مهال ورسره بندي وو، ونيول سو او د شاهرخ وزيرانو ته وسپارل سو او دواړه وروڼه اعدام سول.

نور بيا

ويل کېږي چې په دې مودې کې د صوفي...

قدرمنو لوستونکو! د بناعلي رحمت آريا د آرشييف: لينک

د پاڼو شمېره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ